

Акциядорлик жамиятлари ва акциядор кафолатлари кучайтирилмоқда

Парламент қуйи палатасида «Мамлакатимизда демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш Концепцияси» асосида ишлаб чиқилган «Акциядорлик жамиятлари ва акциядорларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида»ги қонуннинг янги таҳрирдаги лойиҳаси иккинчи ўқишга тайёрланмоқда.

Хўш, мазкур қонун қабул қилинса, акциядорларнинг ҳуқуқ ва ваколатларини кучайтиришда қандай қўшимча имкониятлар яратилади?

Янги қонун лойиҳаси корпоратив бошқарув тизимини ривожлантириш, акциядорлар, жумладан, миноритар акциядорларнинг ҳуқуқий ҳимоясини таъминлаш, акциядорлик жамиятларидаги бошқарув ва назорат органлари ролини ошириш, потенциал инвесторлар учун акциядорлик жамияти фаолияти тўғрисидаги ахборотлар ошкоралигини таъминлашга қаратилганини депутатлар алоҳида таъкидламоқдалар.

Бошқача айтганда, акциядорлик жамиятларини ташкил этиш, улар фаолияти ва уларни тугатиш ҳамда акциядорларнинг ҳуқуқини ҳимоя қилиш билан боғлиқ муносабатларни тартибга солиш масалалари қонун лойиҳасининг асосий предмети ҳисобланади.

Унда, жумладан, акциядорлик жамиятлари шакллари, яъни очик ва ёпиқ акциядорлик жамиятлари тушунчасини чиқариб ташлаш, шу билан бирга, акциядорлик жамиятлари томонидан чиқариладиган акцияларни очик ва ёпиқ обуна йўли билан жойлаштириш мумкинлиги кўзда тутилмоқда. Яна бир муҳим жиҳат, бу акциядорлик жамиятларидаги бошқарув органларининг ваколатлари, ҳуқуқлари ва жавобгарлиги билан боғлиқ нормаларнинг аниқ акс эттирилганидир.

Хусусан, Кузатув кенгашининг роли ва масъулиятини ошириш мақсадида лойиҳага Кузатув кенгашининг йирик битимлар тузиш бўйича қарорлар қабул қилиш, жамият устав фондини ошириш, жамият устав фонди ошиши муносабати билан унга қўшимча ва ўзгартиришлар киритиш, аудиторлик ташкилотини танлаш ва унга тўланадиган ҳақ миқдорини белгилаш, жамиятнинг ички назорат органлари ҳисоботини тинглашдаги ҳуқуқларини кенгайтириш меъёрлари белгилаб қўйилапти. Бундан ташқари, жамият акциядорларининг умумий йиғилиши ёки Кузатув кенгашининг қарорларини сурункали равишда бажармаслик ижро органи билан тузилган шартномани тугатиш (бекор қилиш)га асос бўлиши қайд этилмоқда.

Мазкур норма орқали жамиятнинг коллегиял ижроия органи аъзолари билан шартномалар тузиш тартиби, яъни коллегиял ижроия органи аъзосининг функционал мажбуриятларини бажариши, жамиятга етказилган зарар бўйича жамият ва акциядорлар олдидаги жавобгарлиги аниқлаштирилмоқда. Шунингдек, жамият тафтиш комиссиясининг роли ва жавобгарлигини ошириш мақсадида комиссия аъзоларига малакавий талаблар ўрнатилиши ва бир шахсни тафтиш комиссияси аъзолигига кетма-кет икки мартадан ортиқ сайланишига чеклов ўрнатилиши кўзда тутилган.

Мазкур қонун лойиҳасининг аҳамиятга молик томонларидан яна бири — бу миноритар акциядорлар ҳуқуқларини ҳимоялаш кафолатлари ҳақидаги нормаларнинг кучайтирилаётганидир. Зеро, «Мамлакатимизда демократик ислоҳотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш Концепцияси»да миноритар, яъни кўлида акцияси кам бўлган акциядорлар учун кафолатларни кўпроқ таъминлаш, барча акциядорлар ва бўлажак инвесторларнинг ахборот олиш имкониятларини кенгайтиришни кўзда тутиш айтилган бўлиши таъкидланган эди.

Маълумки, амалиётда акциядорларнинг Умумий йиғилишида йирик акциядорларнинг иштирок этмаслиги оқибатида кворум мавжуд эмаслиги натижасида йиғилиш ўтказилмай қолиш ҳолатлари учрамоқда. Бу нафақат жамиятнинг молия-хўжалик фаолияти, балки ишлаб чиқариш жараёни билан боғлиқ корпоратив қарорларни ўз вақтида қабул қилинмаётганлигига ҳам сабаб бўлмоқда. Ана шундай муаммоларни бартараф этиш мақсадида қонун лойиҳасида акциядорларнинг янги чақирилган Умумий йиғилишида иштирок этувчиларни рўйхатга олиш тугаган пайтга келиб жамиятнинг жойлаштирилган овоз берувчи акцияларининг жами 50 фоиздан кам бўлмаган овозига эга бўлган акциядорлар (уларнинг вакиллари) рўйхатга олинган бўлса, бу Умумий йиғилиш ваколатли ҳисобланиши тўғрисидаги меъёр киритилмоқда.

Шу ўринда яна бир масалага алоҳида тўхталиш жоиз. Мазкур қонун лойиҳасига акциядорлик жамиятлари томонидан фонд биржаси сайтида жамият устави ҳамда унга киритилган ўзгартиш ва қўшимчалар матнининг чоп этилиши мажбурийлиги тўғрисидаги меъёр ҳамда акциядорлар ва потенциал инвесторлар учун акциядорлик жамиятининг фаолияти тўғрисидаги ахборотларни жамият томонидан ошкор қилишни кўзда тутувчи моддаларнинг киритилиши O`zLiDePнинг дастурий мақсадларига тўла мос келади.

Хулоса қилиб айтганда, янги қонуннинг қабул қилиниши акциядорлик жамиятлари фаолиятини янада такомиллаштириб, улардаги бошқарув ва назорат органлари зиммасидаги масъулиятни янада оширади, энг асосийси

эса миноритар акциядорлар ҳуқуқларини ҳимоялаш институтини яратади, акциядорлар ва потенциал инвесторлар учун жамият фаолияти тўғрисидаги кенгрок ахборотлар олиш кафолатини яратади.

Қувондик Ҳамзаев,
Олий Мажлис қонунчилик палатаси депутати,
О`zLiDeP фракцияси аъзоси.

21 аср газетаси, 7 июнь 2013 йил